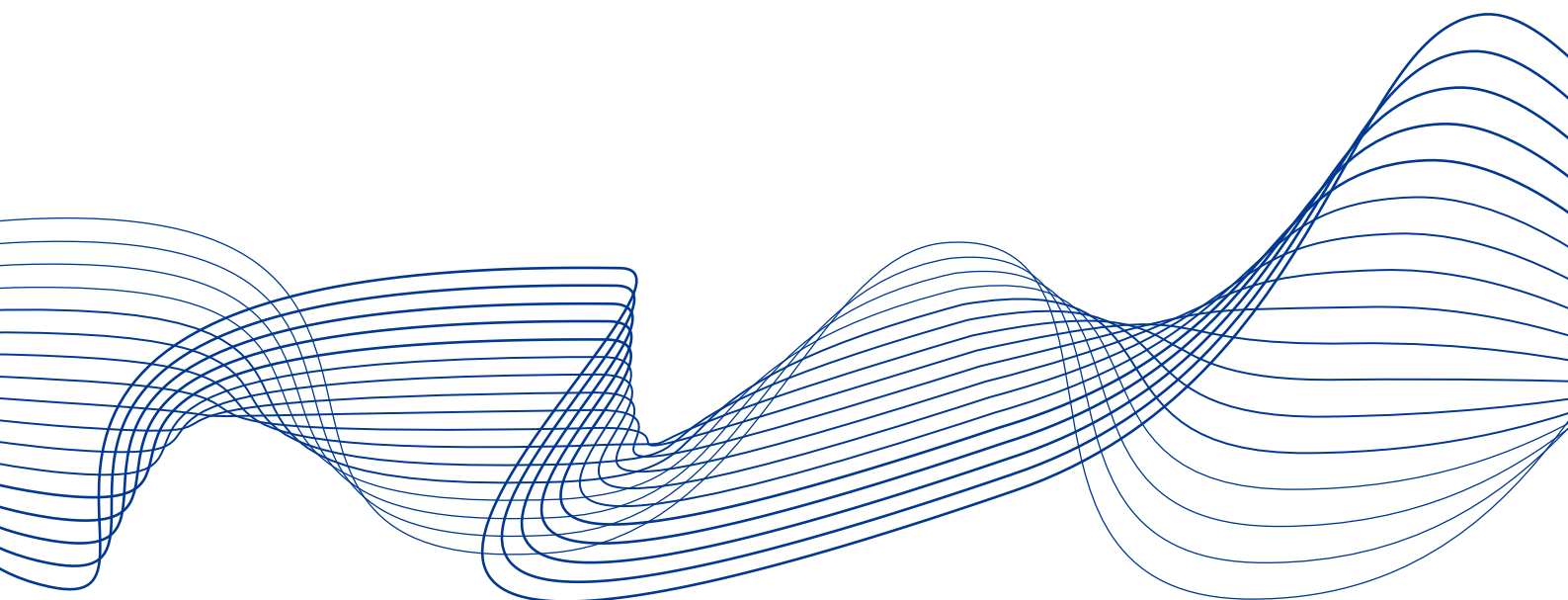

Годишен доклад

2023 г.

ЕССР
Европейски съвет за системен риск
Европейска система за финансов надзор

Съдържание

Предговор	2
Резюме	4
Издателско каре	8

Предговор

Кристин Лагард, председател на Европейския съвет за системен риск

Много се радвам да представя тринадесетия Годишен доклад на Европейския съвет за системен риск (ЕССР), който обхваща периода от 1 април 2023 г. до 31 март 2024 г. Той е предназначен за съзакондателите на Европейския съюз и за широката европейска общественост и в него се разяснява как ЕССР изпълнява мандата си. Докладът е важна част от рамката на ЕССР за прозрачност и отчетност.

Отчетният период се отличаваше със сложна макроикономическа среда, значителна нестабилност на финансовите пазари и висока геополитическа

несигурност. Поради съчетанието на забавен растеж, висока инфлация и рестриктивни условия за финансиране балансите на фирмите и домакинствата бяха подложени на натиск. През втората половина на 2023 г. колебанията на световните пазари

на облигации показаха, че финансовите пазари остават уязвими от хаотични корекции на цените на активите. Продължаващата война в Украйна и конфликтът в Близкия изток ни напомниха, че геополитическото напрежение може да ескалира по всяко време. Поради тази съвкупност от фактори рисковете за финансовата стабилност остават високи.

Финансовата система на ЕС показва устойчивост през този труден период, включително по време на банковите сътресения в САЩ и Швейцария през март 2023 г. и смущенията на световните пазари на облигации по-късно през същата година. В

началото на периода капиталовите съотношения и съотношенията на ликвидност на европейските банки бяха много по-високи, отколкото преди световната финансова криза. Благоразумните макропруденциални политики допринесоха за тази устойчивост. Но събитията, описани в настоящия доклад, напомнят колко е важно да се запази бдителността, както и да се поддържа или дори да се повиши устойчивостта на цялата финансова система. В съответствие с това няколко държави членки затегнаха своите макропруденциални политики, особено свързаните с капиталовите буфери.

Важна част от работата на ЕССР през отчетния период беше съсредоточена върху системните рискове, които засягат както банките, така и небанковите финансови институции. ЕССР разшири оперативния инструментариум на политиката по отношение на киберриска, като определи ключови области на действие, включително инструменти за управление на информацията и координация. Той също така продължи да оценява въздействието на криптоактивите и децентрализираните финанси върху системата, като стигна до заключението, че компетентните органи следва да укрепят капацитета си за наблюдение на тенденциите при криптоактивите и потенциалните им нарастващи последици за финансовата стабилност. Освен това ЕССР – съвместно с ЕЦБ – предложи постепенен, целенасочен и мащабируем макропруденциален подход за справяне с рисковете, свързани с климата.

ЕССР работи активно със съзакондателите на ЕС, за да подчертае важността на включването на макропруденциална перспектива в текущите регулаторни реформи на небанковия финансов сектор. ЕССР приветства приключването на законодателните прегледи относно **инвестиционните фондове, застрахователните дружества и централизирания клиринг.** Преразгледаните правила ще спомогнат за преодоляване на някои от уязвимостите, изтъкнати от ЕССР. Същевременно все още има забавяне на реформата на нормативната рамка за фондовете на паричния пазар в ЕС. През май 2024 г. Европейската комисия започна целева **консултация** за оценка на адекватността на макропруденциалните политики за небанковото финансово посредничество. Един от приоритетите на ЕССР през 2024 г. ще бъде да осигури принос за този важен процес.

През отчетния период двама скъпи, високо ценени колеги напуснаха постовете си в ЕССР. Бих искала да благодаря на Клаудия Бух, която напусна длъжността на заместник-председател на Консултативния технически комитет с назначаването си за председател на Надзорния съвет на ЕЦБ. Клаудия допринесе значително за работата на ЕССР и се радвам, че ще продължи да му бъде полезна в новата си роля. Изразявам своята признателност и към Иняцио Виско, чийто мандат като член на Генералния съвет на ЕССР приключи през октомври 2023 г.

Кристин Лагард

Председател на ЕССР

Резюме

Периодът, обхванат в този Годишен доклад, е от 1 април 2023 г. до 31 март 2024 г.

Рисковете за финансовата стабилност останаха високи през 2023 г. и в началото на 2024 г. поради сложна макроикономическа среда, значителна нестабилност на финансовите пазари и висока геополитическа несигурност. Перспективите за слаб икономически растеж, спадът на цените на недвижимите имоти и затегнатите условия на кредитиране породиха опасения за способността на кредитополучателите да обслужват дълговете си и за циклични рискове в по-общ план. Прирастът на реалния БВП в ЕС се забави през 2023 г., тъй като реакцията на паричната политика спрямо силния ценови натиск се отрази в реалната икономика, а фискалната подкрепа, предоставена по време на пандемията от коронавирус (COVID-19), постепенно беше преустановена. Високата инфлация, съчетана с по-високи лихвени проценти, като цяло оказа възпиращ ефект върху инвестициите на фирмите и върху решенията на домакинствата за потребление. Значителните колебания на световния пазар на облигации през втората половина на 2023 г. също поставиха под въпрос финансовата стабилност, особено за небанковите сектори и инвеститорите със съществени експозиции към лихвен риск. Освен това войната в Украйна и изострянето на напрежението в Близкия изток през втората половина на 2023 г. засилиха геополитическата несигурност. В перспектива по-нататъшна ескалация на геополитическото напрежение може да доведе до рискове за финансовата стабилност.

Банките в ЕС отчетоха големи печалби през 2023 г. и останаха устойчиви на сътресения в банковия сектор в световен мащаб. Печалбите на банките от ЕС се увеличиха значително през 2023 г., което се дължи на по-високия нетен доход от лихви, докато коефициентът на необслужвани кредити (НОК) постепенно спадна до безпрецедентно ниско равнище. Резултатите от проведения от Европейския банков орган (ЕБО) стрес тест за целия ЕС през 2023 г. потвърдиха, че банките в ЕС биха останали устойчиви при неблагоприятен сценарий, съчетаващ тежка рецесия в ЕС и в световен мащаб, повишаване на лихвените проценти и по-високи кредитни спредове. Ограниченото въздействие на банковите сътресения през март 2023 г. допълнително потвърди, че банките в ЕС са устойчиви. Тогава три малки до средни банки в САЩ фалираха и се появиха уязвимости в определени части на швейцарския банков сектор, което доведе до поглъщане на Credit Suisse от UBS. В перспектива, въпреки силната рентабилност и устойчивост на банковия сектор в ЕС през 2023 г., рисковете остават високи. Пълното въздействие на високата инфлация и рязкото покачване на лихвените проценти ще се усети едва с течение на времето. Очаква се лихвените маржове да се свият, намалявайки рентабилността на банките в ЕС. Освен това перспективите за слаб растеж в съчетание със затегнатите условия на финансиране може да доведат до влошаване на качеството на активите в дългосрочен план. В допълнение, ако напрежението на финансовите пазари се запази, е възможно да се увеличат рисковете за финансирането на банките. Като се има предвид високата степен на несигурност, от решаващо значение е банките да осигурят своята устойчивост, така че да могат да устояват на сътресения при вече слаби макрофинансови перспективи.

В допълнение към текущата си работа по идентифициране на системните рискове в Европейското икономическо пространство (ЕИП) Европейският съвет за системен риск (ЕССР) допринесе за провеждането на стрес тестове от европейските надзорни органи (ЕНО). През отчетния период ЕССР разработи неблагоприятни сценарии за стрес тестовете на фондовете на паричния пазар и на централните контрагенти, проведени от Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП) през 2023 г. Освен това ЕССР разработи неблагоприятни сценарии за еднократния сценариен анализ на свързания с климата риск по пакета „Подготвени за цел 55“. Резултатите от него ще бъдат включени в окончателния доклад, представен от ЕНО и Европейската централна банка (ЕЦБ) на Европейската комисия.¹

През периода, обхванат от настоящия Годишен доклад, ЕССР разгледа редица въпроси, възникващи във връзка с взаимодействието между икономическата среда и уязвимостите на финансовата система.² Това включваше разглеждане на потенциални поуки от банковите сътресения през март 2023 г., като например последиците за банките от по-висок лихвен риск. ЕССР работи и по усъвършенстване на наблюдението и измерването на системния аспект на ликвидния риск.

През отчетния период ЕССР работи по няколко важни досиета на междусекторни и трансгранични политики. В рамките на тази дейност ЕССР и ЕЦБ публикуваха съвместен доклад относно макропруденциална рамка за управление на свързания с климата риск. ЕССР представи и предложения за политики по отношение на рисковете за финансовата стабилност, свързани с киберинциденти и с криптоактивите и децентрализираните финанси. Целта на представените съображения и предложения е да се намалят известните рискове и уязвимости в цялата финансова система. ЕССР съвместно с ЕЦБ разгледа и последиците за макропруденциалната политика от по-високите лихвени проценти и инфлация, като се съсредоточи по-специално върху взаимодействието между паричната политика и макропруденциалната политика на различните етапи от цикъла. Тази междусекторна и хоризонтална дейност включваше актуализация на неговата оценка на сектора на жилищните недвижими имоти и по-нататъшна работа след издаването на препоръката на ЕССР относно експозициите към търговски недвижими имоти.³ При актуализирането на оценката си за жилищните недвижими имоти ЕССР стигна до заключението, че стабилизирането на пазарите им е твърде нетрайно, за да може съществено да промени оценката за рисковете от 2021 г.

ЕССР продължи работата си по специфични за банковия сектор политики. Това включваше принос към текущия преглед на Европейската комисия на макропруденциалната рамка. Дългосрочната визия на ЕССР за макропруденциалната политика беше документирана в **концепцията** му от 2022 г., която продължава да служи като основа за приноса на ЕССР в прегледа. Освен това продължава работата за формиране на по-ясна

¹ За повече информация вижте „Подготвени за цел 55“:**Изпълнение на предложенията** на уебсайта на Европейската комисия.

² Вижте също Каре 1 под заглавие „Банковите сътресения от март 2023 г. – причини и основни поуки за финансовата стабилност“.

³ **Препоръка на Европейския съвет за системен риск относно уязвимости в сектора на търговските недвижими имоти в Европейското икономическо пространство (ЕССР/2022/9)** (ОВ С 39, 1.2.2023 г., стр. 1).

представа как в момента някои членове на ЕССР прилагат концепцията за положителна неутрална ставка на антицикличния буфер.

ЕССР продължи да разработва общата рамка за макропруденциалната позиция за банките въз основа на методологиите, които предложи първоначално през 2019 г. и 2021 г. Рамката на макропруденциалната позиция дава възможност за систематично и количествено съпоставяне на рисковете за финансовата стабилност спрямо мерките на макропруденциалната политика, предприети за преодоляването им, така че позицията на макропруденциалната политика на всяка държава да може да бъде оценена като неутрална, облекчена или строга. През януари 2024 г. ЕССР публикува доклад, в който се описва по-нататъшно усъвършенстване на методологията в тази рамка.⁴ Освен това ЕССР използва рамката, за да подпомага и да подлага на критичен анализ националните решения на членовете на ЕССР по макропруденциалната политика.

През отчетния период макропруденциалните политики в няколко държави членки на ЕС бяха затегнати поради нарастващите циклични рискове. Предприети бяха редица капиталови мерки, най-вече свързани с антицикличните капиталови буфери, които имаха за цел преди всичко да затегнат актуалните позиции по макропруденциалната политика. Предприети бяха и редица мерки, свързани с кредитополучателите, макар и без конкретна обща насока от гледна точка на затягането или облекчаването на позицията на държавите по макропруденциалната политика. Що се отнася до съвкупните изисквания за капиталови буфери в цялото ЕИП, буферите за системен риск като цяло са намалели от пандемията насам, но това до голяма степен се компенсира от натрупването на антициклични буфери със сходен размер на обобщено ниво.

Извън банковия сектор е постигнат незначителен напредък, макар ЕССР многократно да призовава за регулаторни реформи в небанковия финансов сектор. По време на отчетния период съзакондателите на ЕС приключиха прегледа на пруденциалните правила за инвестиционните фондове, застрахователните дружества и централизирания клиринг. Във връзка с централизирания клиринг ЕССР работи със съзакондателите по предложения за въвеждане на изискване за активна сметка в отговор на проблемите, които е установил по-рано във връзка с експозициите към определени клирингови услуги, предоставяни от редица централни контрагенти от Обединеното кралство. ЕССР също така описва варианти за справяне с рисковете, свързани с корпоративния дълг и инвестиционните фондове за недвижими имоти от гледна точка на финансовата стабилност. Като част от дейността си по наблюдението на рисковете в определени сфери на небанковия финансов сектор ЕССР публикува и своя годишен доклад за свързания с небанковото финансово посредничество риск в ЕС.⁵ Той също така прие за сведение съобщението на Европейската комисия от януари 2024 г. за стартирането през годината на целева консултация относно макропруденциалните политики за небанкови финансови посредници. Отговорът на ЕССР на тази консултация ще бъде разгледан в годишния доклад за следващата година.

⁴ Вижте доклада на контактната група по макропруденциалната позиция на Работната група на ЕССР по инструментите – „Подобрения на рамката на ЕССР за макропруденциалната позиция“, Европейски съвет за системен риск, януари 2024 г.

⁵ **EU Non-bank Financial Intermediation Risk Monitor 2023**, Европейски съвет за системен риск, юни 2023 г.

ЕССР изпълни своите задължения за отчетност и докладване пред Европейския парламент и пред обществеността. За тази цел на 20 март 2023 г. председателят на ЕССР участва в публично изслушване пред Комисията по икономически и парични въпроси на Европейския парламент и проведе поверителни срещи с председателя и заместник-председателите ѝ, за да обсъдят рисковете за финансовата стабилност. През юли 2023 г. ЕССР публикува своя Годишен доклад за 2022 г. като част от задължението си за отчетане пред обществеността. Той организира и няколко конференции и семинари, за да стимулира разисквания по макропруденциалната политика. В рамките на мандата си ЕССР проведе годишната си среща с Комитета на европейските органи за надзор на одита и с нормативно определените одитори на установените в ЕС глобални системно важни финансови институции и застрахователни дружества. ЕССР организира и своята седма годишна конференция, посветена на бъдещите предизвикателства пред финансовата стабилност, включително нововъзникващите рискове и възможните регулаторни мерки за преодоляването им.

Издателско каре

© Европейски съвет за системен риск 2024

Пощенски адрес 60640 Frankfurt am Main, Germany
Телефон +49 69 1344 0
Уебсайт www.esrb.europa.eu

Всички права запазени. Разрешава се възпроизвеждането с образователна и нетърговска цел при изрично позоваване на източника.

За специфичната терминология можете да използвате [речника на термините на ЕССР](#) (само на английски език).

PDF ISBN 978-92-9472-376-5, ISSN 1977-5113, doi:10.2849/942475, DT-AA-24-002-BG-N